

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v stolnem farovžu. Deležniki tiskov. društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjižar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznantla se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Živa potreba kat. političnih društev.

„Najboljši prijatelj svojemu ljudstvu je, kdor mu brez ovinkov resnico pové.“

Dr. Rieger.

II.

Kako silno koristna in potrebna da so kat. politična društva, so pokazale očevidno poslednje volitve, ki so jasno spričale, da je zmaga na naši strani bila povsod, kjer so in marljivo delajo društva, da pa najslabeje stvar v obče tam stoji, kjer društev ni. Korist društev kaže tudi to, da se naši najhujši nasprotniki: liberalci in nemškutarji — kar jeze penijo nad njimi. To je dokaz, da jim društva na vso stopajo, ker odmikajo ljudstvo njih sleparijam!

Spregovorimo danes še nekaj zastran tega: kje, kako se naj društva uravnajo, in kdo da naj stvar v roko vzame.

V obče bodi rečeno, da so društva povsod potrebna, kjer še jih ni. Naj so tudi po nekterih krajih ljudje precej narodnega duha navdani, jih je vendar treba okovariti pred ščuvanjem liberalcev, ki se tudi med kmeti že plazijo in so toliko bolj nevarni, kolikor menj zamore priprost človek njih zvijače spoznati, in kolikor bolj liberalno figamostvo ume strasti vzbujati, veljavo dušnih pastirjev podkopavati. — V tem obziru je močno obžalovati, da so društva v Velenjem, na Laškem in Globokem — zaspale, in da lepa Savinska dolina nobenega društva nima! V teh krajih je ljudstvo precej narodnega duha, liberalizem mu pa zamore z vero in čednostjo tudi rodoljubje ukrasti. Poživite torej zaspale društva in ustanovite nova v Savinski dolini vsaj tri!

Kjer so čitalnice, spremenite jih v politična društva! Novine se tudi v tacih društvih naročajo, in tudi veselice se lahko napravljajo; same čitalnice pa ne zadostujejo, ker nima ljud-

stvo nič od njih. Praktični kmet hoče korist, poduka od društev; novin ne bo hodil brat, plesat ali tombole igrati tudi ne.

Neobhodno potrebna so pa društva: na Dravskem polji, ob Pohorskem znožji v Rušah in pri sv. Lovrencu; v Dravinjski dolini v Poličanah in nižje doli; v Slovenobistriški okolici; na Planini in sploh v zapuščenem Kozijanskem okraji, kakor tudi v Sevniskem.

Naj bi se vendar rodoljubi omenjenih okrajev v posvet zbrali, kje da najbolj kaže ustanoviti društva! Bratje, ne čakajmo brez društev družih volitev, bila bi nesreča za nas!

Kako se naj društva uravnajo? Po naših mislih se ne more ljudstvu bolj vstreči, kakor če mu osnujete gospodarsko-političnih društev, po izgledu društva pri Sv. Lovrencu pod Ptujem. V tacih društvih čuje ukaželjni kmet poleg političnih stvari tudi gospodarskih, ki segajo v nja poklice. V mnogih krajih je prav umnih gospodarjev, sadje in vinorejcev, ki bodo z veseljem besedo poprijeli in svojim vrstnikom popisovali, kako treba ravnati, da se obilniši in boljši pridelki pridobijo. Lepo priliko bi našli tudi nekteri gospodje učitelji, ki se s kmetijstvom pečajo, da bi zamogli kmetovalcem samim koristnih stvari povedati in priporočevati.

V tacih gospodarskih društvih bi se dale tudi osnovati založnice in hranilnice, kar bi nam mnogo posestnikov pridobilo, ki zdaj v mesta denarje nosijo, da blizo polovico procentov nemškutarski mestjani dobivajo ter kmete na svojo stran vlečejo. Neobhodno potrebne so založnice v onih krajih, kder nekteri nemškutarski mesarji, krčmarji in trgovci kmete za denar in — za politično prepričanje odirajo.

Še ene reči bi naj društva ne pozabila in to je: narodno petje.

Denašnji list ima 1/2 pole priloge.

Blagi gospodje Slovengraškega društva so društvenike najbolj privabili in navdušili z ubranim narodnim petjem. Čč. gospodje duhovniki se ne sramujejo, po dokončani besedi par lepih pesem zapeti, in društveniki pojejo vmes, da je veselje. — Delajmo veselje kmetom povsod, učimo jih, in radi bodo prihajali v društva, v katerih veje zdrav krščanski in narodni duh.

Kdo bi naj stvar v roke vzel? „Ko bi imeli Slovenci veljavnih mož svetnega stanja, ki bi se ne bali kaj žrtvovati“ — nam piše pošten kmet Rogaškega okraja — „bi ne bilo toliko nasprotnih glasov, bi naša stvar na boljsem bila.“ — „Kolikor je meni znano,“ — pravi dalje mož prave slovenske korenine — „ne more v tej reči nihče toliko storiti, kakor domači dušni pastirji. Pokazale so nam to poslednje volitve: kder so národní duhovni, tam so tudi volilci trdni in značajni. V zadnjih urah se ve, da se to ne doseže, pač pa po počasnem obdelovanju národnega polja.“ Tako piše pošten kmet, in kdo bi dvomil, da je to — ljudstva glas. Moder mož pa tudi spozna, da „donaša takošno delovanje slabo plačo“, od strani liberalcev namreč in njih zaveznikov: duhomlačnih nemčurjev.

Zares, posvetnih narodnjakov, ki bi spsobni bili za ljudstvo kaj storiti, zastonj iščemo. Eni so od vlade odvisni, ti se ne upajo; drugi so liberalizma tako pijani, da vzajemno z duhovniki nič več delati nočejo, ker se bojé, da bi jim zatemnel blišče liberalizma ter bi prišli v slabi glas „mračnjaštva“, „reakcijonarstva“. — Na posvetne narodnjake se torej ni več zanašati, ljudstvo si pa tudi samo pomagati ne more. Kdo bi torej drugi bil za to, da stvar v roke vzame, kakor duhovnik? Njemu je to v sedanjih časih tudi dolžnost, če hoče kot učitelj ljudstva vsestransko svojo prevažno nalogo izvrševati. Vemo namreč, da so nekatere stvari, ki sicer krščanstvu prav do živega segajo, katerih pa vendar s prižnice ni lahko omenjati. Zadnje volitve so marsikoga o tem prepričale. Bomo li v takih razmerah molčali in ljudstvo sleparjem prepustili? To bi bil greh zoper naš poklic! Res da ima duhovski stan nalogo, pomirljivo postopati povsod; alj s tem ni rečeno, da naj križem roke držimo in mirno gledamo, kako da sovražnik zmote med ljudmi troši in krščanstvo podkopava. Ko bi tisti, ki so za pastirje ljudem postavljeni, že iz začetka, ko je liberalizem začel človeško družbo razdehati, povsod bili ljudem oči odpirali, v društvih jih učili ali vsaj društva krepko podpirali, in jih ne, kakor se je žalibog tu in tam godilo, in se še godi, zavirali, bilo bi že danes v Avstriji vse drugo stanje. Čeravno ne bi bili mogli cerkvi zopernih postav overati, bi pa bili ljudstvo okovarili, da mu liberalizem zdrave pameti ne zmeša, kar se je žalibog po mnogih krajih zgodilo. Skrajni čas je torej, da resno mislimo na zdravlila, te so pa le v dobro osnovanih društvih.

Naše denarstvene zadeve

prihajajo od dné do dné bolj žalostne. Živa duša ne ve izdatne pomoči nasvetovati; kar pa nemški in nemčurski ustavaki, ki so 13 let sem v državnem zboru zvonec nosili, nasvetujejo in želijo, utegne le ta vspeh imeti, da se ves državni kredit (up) še prej poruši, ter pride vse na kant. — Vsled tega, da od m. maja sem banka za banko na Dunaji in po drugih mestih onemaga, hira tudi mnogo velikih trgovcev, drugi so že sapo zgubili. Denarjev tako strašansko pomanjkuje, da so na primer pretekli teden akcije (delnice) dolenjeavstrijske eskomptne banke, ki je bila ena naj bolj premožnih in zanesljivih, samo v enem dnevu padle za 120 gld., drugi dan pa še za 50 gld.! Kaj še le pridružit bankah in denarnih društvih! Vse tiši v kaso državne narodne banke (Nationalbank), ki ima zdaj že za 30 milijonov bankovcev (brez dejanske vrednosti) več od lani ob tem času.

Ustavaški mogotci, imajoči umetno napravljeno večino v državnem zboru, ki so ob enem z bankami vred že propali al pa visijo nad brezdnom, mislijo združiti več bank v eno, katero naj vlada po sklepu državnega zbora prav obilo z novimi bankovci zalaga. To bi pa bilo zapravljiveca podpirati, kar nikoli dobro ne steče. Nasledek za nas vse bi bil, da bi cena papirnatega denarja naenkrat strašno padla, da torej vsak, ki v papirju denar vleče alj svoje pridelke prodava, toliko manj dobi, kolikor slabše papir stoji; trgovci in obrtniki, od katerih kupujemo, bodo pa ceno povišali, ker jih tudi stiska od druge strani. Drugi „zbintvani“ ustavaki zopet zagovarjajo posojilo pri — Prusih za 180 milijonov tolarjev! Prusi svojim ustavaškim prijateljem in zaveznikom radi to dobroto storijo za — debele obresti, katerih moramo zopet mi 70, Ogri pa le 30 procentov plačevati, taka je namreč Seidl-Brandstätterjeva ustava. —

In veste Slovenci, kako da smo prišli v te denarne zadrege, ki žugajo z državno krido alj bankrotom? Tista nemško-liberalna pritiklina, ki hoče po vsej ceni gospodovati nad vsemi narodi in deželami, si je po čudnem volilnem redu ustavo napravila, ki le Nemeem in liberalni gospodi večino zagotavlja. Da so pa pri volitvah posebno na Českem premagati mogli narodne in državopravne veljake v velikem posestvu, so morali pokupiti za grozno ceno mnogo posestev. V ta namen, in pa, da še zraven tega kot opravični svetovalec in ravnatelj, vsak svoj masten dobiček vleče, so napravili bank brez konea in kraja, kar so mogli, ker je vlada mesó iz njih telesa. Ker so pa v svoje žepe in za politično mešetarjenje več vlekli iz bankinih kas, kakor je prihajalo v nje, ker so tudi mnogi uradniki pri bankah — po izgledu svojih gospodov — skrbeli najbolj za svoj žep, so sled-